

L'estímul de la dificultat

PONÇ PUIGDEBALL

Mistana

Núria Perpinyà

Proa

Barcelona, 2005. 215 pàgines

Des d'un primer moment, Núria Perpinyà (Lleida, 1961) ha apostat per concedir a la seva escriptura l'aura rigorosa i aplaudible de la dificultat: no tan sols pel que fa a la seva obra estrictament creativa sinó també pel que fa a la prosa investigadora dels seus assaigs sobre Gabriel Ferrater: això, ha de ser evident, no és cap tipus de queixa ni cap mena de retret. És tot el contrari. Els seus treballs sobre Ferrater no concedeixen cap instant de treva intel·lectual, i cada una de les seves observacions al voltant del nucli poètic de l'autor de Reus, cada frase escrita per Núria Perpinyà dignifica la capacitat especulativa de la llengua sobre la força teòrica que alimenta la saviesa d'un estudi literari. I una cosa semblant passa amb la seva submersió en el territori narratiu: tant *Un bon error* com *Una casa per compondre* són dos exemples més que notables de la manifestació excèntrica —en el bon sentit de la paraula— d'una actitud i un caràcter a l'hora d'enfrontar-se a la gràcia verbal, a l'argücia de la forma, i a la voluntat de crear una potència argumental rica, sobtada, perpètua a la vora de la sorpresa agradable, i a la persecució constant del trasbalsament de la versemblança. Núria Perpinyà és una ferma partidària de la literatura que representa un esforç voluntariós per aconseguir que el lector pateixi amb gust, que faci treballar les molècules del pensament, i que ca-

da pàgina de la qual signifiqui l'ascensió a una muntanya crispada sotmesa a totes les adversitats meteorològiques imaginables. També es pot dir tot això d'una altra manera, situant-ho dins el panorama de la literatura d'avui: si hi ha algú que disfruta amb les novel·les de Maria Mercè Roca, d'Isabel-Clara Simó o de Vicenç Villatoro és molt aconsellable que no s'atreveixi mai a obrir cap llibre firmat per Núria Perpinyà perquè se li pot capgirar radicalment l'instint de la lectura. Núria Perpinyà escriu novel·les que satisfaran l'ànim intrèpid del lector, i la veritat literària ho celebra. *Mistana* és un esglaó més dins la cursa de riscos que l'autora s'ha traçat com a repte narratiu.

Mistana és una novel·la que portarà de seguida a la memòria del lector dos textos, i el nom dels dos escriptors que tot seguit s'esmentaran posaran ben fàcilment sobre la pista del territori on vol posicionar-se Núria Perpinyà. *Mistana* té un parentiu directe amb el caràcter anòmal que Miquel Bauçà va inventar-se per forjar els deliris socials que configuren *L'estuari*: *Mistana* és també un àmbit geogràfic fosc i desdibuixat on es produeixen una multitud d'avatars regits per una mena d'atzar atmosfèricament kafkià. Els fets, els moviments, i les relacions entre els personatges estan motivats i condicionats per unes complicacions trivials d'explicació estranya. És, al cap i a la fi, el triomf d'una mirada i un punt de vista que s'imposa com la germinació d'un concepte vital sobre el funcionament del món, sobre la sensibilitat de les relacions humanes, sobre els conflictes que se'n deriven, i sobre l'art de construir un espai extraterrestre talment com si

fos identificable amb la vida quotidiana. L'altre text que la fantasmagoria novel·lesca de Núria Perpinyà fa que el lector recordi de seguida és un conte de Juan Rulfo, "Luvina", un dels relats més tristos de la literatura universal: *Mistana* té la virtut de ser la invenció d'un espai geogràfic on cada anècdota i cada peripecia sembla que estigui ferida per la devastació o la desolació, per una mena de pes insuportable, d'angoixa o asfíxia que modifica amb odi o mal humor tel·lúric el rumb de la història particular de cada un dels personatges. Com passa en el conte de Rulfo, a la comunitat creada per Núria Perpinyà també hi ha la psicologia atàvica que mina i destrueix els instints primaris i les reaccions violentes. Núria Perpinyà ha escrit una novel·la dura i incòmoda de pair, però la veu narradora que idea amb astúcia i eficàcia va carregada d'una alta intensitat humorística, d'una higiènica voluntat irònica, i d'una animosa vocació per aconseguir la riallada còmplice amb les distorsions paròdiques que treballa amb mà mestra.

Potser hauria calgut que Núria Perpinyà hagués elaborat una mica més el ritme de la prosa, que hagués evitat una sèrie de repeticions i cacofonies, que entrebanquen i malmenen l'operació de llegir, però el cert és que *Mistana* aconsegueix impressionar per l'altitud del llistó narratiu que proposa l'autora, perquè sap mirar i descobrir actituds doloroses entremig de la boira moral, i perquè realitza una activitat summament positiva pel que fa a la posició honesta i recomanable davant de la literatura: ho deia Lezama Lima, tan sols allò difícil és realment estimul·lant. *Mistana* és estimul·lant de veritat.